

САМОПРОФІЛАКТИКА НЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЙ

Лапенко Т.Г.

к.т.н., доцент кафедри безпека життєдіяльності

Лапенко Г.О.

*к.т.н., професор кафедри ремонту машин і технології
конструкторських матеріалів*

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава

Характерними ознаками нещасного випадку є травмування (забиті місця, порізи тощо) працюючих, які виникають на одному й тому ж робочому місці не завжди і не з усіма, а лише за певної конкретної небезпечної ситуації. Отже, профілактика травматизму (сукупності нещасних випадків) зводиться до своєчасного розпізнавання і унеможливлення небезпечних ситуацій, а для цього необхідне розуміння кожним працюючим сутності небезпеки, небезпечної ситуації і нещасного випадку.

Сутність являє собою сукупність усіх необхідних сторін і зв'язків; явища (у т. ч. і явища травмування), узятих у їх природній взаємозалежності.

Слово *ситуація* має широке застосування в усіх галузях знань і сферах життя (політична, економічна, аварійна, небезпечна, травмонебезпечна та безліч інших видів) і у повсякденній свідомості його розуміють як збіг обставин. У словнику *ситуація* визначається як поєднання умов та обставин, що створюють певну обстановку, становище. З цього визначення випливає, що повсякденна свідомість людини включає до складу (структури) ситуації обстановку та обставини.

Аналіз виробничого травматизму, не дає чіткості й однозначності у розумінні обстановки та обставин нещасних випадків, а також небезпеки і небезпечної ситуації. Так, під обстановкою нещасного випадку одні розуміють збереження об'єктів робочого місця у такому стані, як це було на момент нещасного випадку, інші ототожнюють аварійну обстановку з небезпечною ситуацією. Часто ототожнюють обставини нещасного випадку з його причинами, а в актах за формою Н-1 вказуються тільки обставини, в яких, власне кажучи, описується, як це було.

Будучи протиріччям, травмонебезпека виникає не відразу, як ми звикли думати. Вона проходить певні стадії розвитку, початковою із яких є виникнення небезпечної ситуації (перехід дороги пішоходами на заборонний (червоний) сигнал світлофора), що потім переростає у травматичну ситуацію (падіння пішохода). У небезпечній ситуації вже є всі необхідні умови для реалізації травмонебезпеки. Достатніми ж умовами для реалізації небезпеки є виникнення процесу перетворення, передачі енергії від її джерела до травмованого. Так, від джерела енергії, руху (сам пішохід) під час зіткнення його з кришкою люка, коли пішохід спіткнувся (перетворювач руху), відбулося перетворення енергії пішого пересування в енергію його падіння, тобто травмування.

На цій стадії протилежності (небезпека і безпека) переходять одна в одну (міняються місцями) і відбувається розв'язання протиріччя шляхом переходу (перевороту) потенційної небезпеки в інший якісний стан, тобто в травматичну ситуацію. Розв'язання протиріччя характеризує останній ступінь розвитку потенційної небезпеки (відкритого конфлікту, зіткнення протилежностей), тобто травмування дією спричинювача травми (усе те чи об що заподіяно травму) на організм або психіку людини.

Немає потреби доводити, що профілактика нещасного випадку, аварійності та інших негативних побічних явищ виробництва більш ефективна і доцільна на рівні локалізації (обмеження дії) кризових небезпечних ситуацій, ніж на рівні локалізації перетворювача або спричинювача травми. Розв'язання виробничих криз може бути здійснене як шляхом подальшого цілеспрямованого удосконалення порядків (перехід дороги на явно безпечній відстані) і виробничих режимів, так і їх руйнування (не переходити дорогу за червоного світла), перебудови.

Ознаки небезпечних ситуацій визначають і напрями діяльності щодо збирання та обробки конкретної робочої інформації для працюючих: обстеження робочих місць; опитування працюючих про наявні недоліки, перешкоди в роботі, кризові явища тощо; розслідування аварій, порушень правил безпеки і нещасних випадків.

Робоча інформація накопичується, групується та аналізується працівниками структурних підрозділів підприємства і служб охорони праці. В результаті опрацьовується система загальних і окремих правил світоглядних і організаційних принципів, програм, заходів і діяльності щодо профілактики типових небезпечних ситуацій і неправильної трудової діяльності стосовно кожного робочого місця, процесу та професії.

На основі зібраної робочої інформації складаються переліки небезпечних ситуацій по робочих місцях і видах робіт, програми роз'яснювальної роботи щодо розкриття широкому колу працюючих сутності небезпеки, умов і причин виникнення конкретних небезпечних ситуацій з метою виховання у них стереотипу поведінки. Складаються також пам'ятки за професіями, у яких даються корисні поради про елементарні та ефективні заходи застереження, обережності, самопрофілактики нещасного випадку.

Список використаних джерел

1. Хохотова О.І. Про стан промислової безпеки та охорони праці. // Охорона праці. – 2010.- № 12.
2. Науково-виробничий журнал «Охорона праці» №12, 2004 рік.
3. Електронний ресурс Управління Держпраці у Полтавській області - <http://www.facebook.com/polta.dsp>.